

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ΕΕ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ

ΑΜ: 4150048

Επιβλέπων καθηγητής:

ΜΠΟΥΡΑΝΤΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2017

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας θα ήταν ανέφικτη χωρίς τη βοήθεια των παρακάτω τους οποίους και ευχαριστώ.

Την οικογένειά μου για τη συμπαράστασή της. Ιδιαίτερα τη γιαγιά μου για την υπομονή και την πίστη της στην προσπάθειά μου.

Τον συνάδελφό μου Αντώνη Κυπαρίσση, για τις χρήσιμες συμβουλές του.

Η εργασία αφιερώνεται σε όλους τους φοιτητές που τα πράγματα δεν τους ήρθαν εύκολα στη ζωή τους, και που στηρίχτηκαν μόνο στις δικές τους πλάτες για την ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Τυχόν σφάλματα και αβλεψίες, βαραίνουν αποκλειστικά τον γράφοντα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ζωγραφίζοντας έναν πίνακα της κατάστασης της Ε.Ε. στα Η.Ε. δεν θα κατέληγε κανείς σε έναν όμορφο Ρέμπραντ με μια χρυσή απόχρωση του παλιού καλού κυρίαρχου Κράτους. Αντίθετα, ένας καλλιτέχνης θα έπρεπε να προσφύγει σε κάποια αφηρημένη νέα τεχνική, όπου τα χρώματα είναι συνεχώς μεταβαλλόμενα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Hoffmeister and Kuijper 2006· στο Bouchard and Drieskens 2013

I. Εισαγωγή

Σκοπός αυτού του άρθρου, είναι η μελέτη της παρουσίασης και δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αρχαιότερο Διεθνή Οργανισμό, αυτόν των Ηνωμένων Εθνών και συγκεκριμένα στο όργανο της Γενικής του Συνέλευσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αναγνωρίζει την ύπαρξη και δράσητης μέσα σε ένα παγκόσμιο πολυπολικό κόσμο. Υποχρεούται δε, να αναπτύσσει σχέσεις με τους υπόλοιπους *παίκτες* ως ενιαίος δρών, εξέλιξη η οποία τη φέρνει αντιμέτωπη τόσο με ζητήματα που προκύπτουν από την εσωτερική της δομή (υπερεθνικά όργανα, διαφορετικές αρμοδιότητες, πολυεπίπεδη διακυβέρνηση)όσο και με εξωτερικά δεδομένα (αναγνώρισης της ταυτότητάς της, δύναμη ισχύος, υπάρχουσες δομές Δ.Ο.) Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, υπεύθυνη για αυτό τον μετασχηματισμό, αποτελεί το θεμέλιο της ΕΕ, βάσει του οποίου επιδιώκει να αναπροσαρμόσει τις σχέσεις της με τους Διεθνείς Οργανισμούς, κύρια δε με αυτόν των ΗΕ.

Πράγματι, η βιβλιογραφία εδώ και αρκετά χρόνια αναφέρεται στη συμμετοχή και εν γένει παρουσία της ΕΕ στο πλαίσιο των Διεθνών Σχέσεων[1].Ο ΟΗΕ, και πιο συγκεκριμένη η Γενική του Συνέλευση, μπορεί να θεαθεί ως ο κλασικός τρόπος έκφρασης των σχέσεων των δύο οργανισμών (Ojaren 2011:63)δηλαδή, το κατεξοχήν όργανο αναφοράς της ΕΕ ως διεθνούς δρώντος, δημιουργώντας ένα κοινό σώμα με μια φωνή. Ιστορικά η σχέση αυτή ξεκινά μπορούμε να πούμε από το 1973, όπου η Ιταλία τοποθετήθηκε στη ΓΣ του ΟΗΕ εκ μέρους των εννέα Υπ. Εξ. των μελών της κοινότητας. (ό. π.). ΤονεπόμενοχρόνοεπισήμωσηΓΣπροχωράστην*επισημοποίηση της σχέση*ςμετηνΕΟΚ[2].

Από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και μετά, η ονομασία τροποποιήθηκε από ΕΟΚ σε ΕΕ. Το ίδιο παρατηρήθηκε την ίδια εποχή και για άλλες συμμαχίες στον ΟΗΕ (ό. π.). Βέβαια, η ενιαία τοποθέτηση δεν έγινε εξαρχής ο κανόνας. Στις αρχές του 1983 η ενιαία εκπροσώπηση κατήλθε μόλις στο 27%, από το 62% 4 χρόνια πριν, για να

[1]Βλ. AllenandSmith (1990).

[2] «Η ΓΣ, θέλοντας να προωθήσει την συνεργασία μεταξύ των ΗΕ και της ΕΟΚ, αιτείται από την γενική γραμματεία να προσκαλέσει την ΕΟΚ να συμμετάσχει στις εργασίες της ΓΣ με την ιδιότητα του **παρατηρητή**» (3208 XXIX) 11/10/1974

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επανέλθει το 2002 σε παρόμοια ποσοστά[3]. Εύστοχη είναι μάλιστα η παρατήρηση πως τα προς ένταξη μέλη στην ΕΕ γίνονταν ένθερμοι υποστηρικτές των Ευρωπαϊκών κοινών προτάσεων, δηλώνοντας την προσήλωσή τους στο Ευρωπαϊκό όραμα. Αυτή η κοινή τοποθέτηση είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση κοινής δράσης· η Ένωση εξελίχθηκε σε κοινό δρώντα (ό. π.) αντί της σφιχτής ομάδας που αποτελούσε και κοινό ως τότε τόπο. Φυσικά δεν έλειπαν και οι διαφοροποιήσεις, καθώς σε ζητήματα φλέγοντα οι απόψεις διίσταντο, όπως αυτά του πυρηνικού αφοπλισμού (Luif 2003·στο Ojanen 2011). Παράγοντες οι οποίοι λειτούργησαν προωθητικά προς την αποδοχή του κοινού παίκτη από πλευράς ΟΗΕ υπήρξαν τόσο οι θέσεις στο Σ.Α. (δύο μόνιμες, κάποιες φορές ως και τέσσερις, δημιουργώντας πλειοψηφικές τάσεις), όσο και το οικονομικό βάρος (η Ένωση φτάνει να συνεισφέρει περίπου το 40% του Προϋπολογισμού του ΟΗΕ).

Στο υπόλοιπο τμήμα της εργασίας, θα εκθέσουμε αρχικά τα βασικά νομικά κείμενα τόσο της ΕΕ (ΣΕΕΕ, ΣΛΕΕ) τα οποία αναφέρονται στις σημαντικές αλλαγές που έλαβαν χώρα στο τμήμα της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας όσο και αυτό του ΟΗΕ που δεν είναι άλλο από τον Καταστατικό του Χάρτη. Έπειτα, θα παρουσιάσουμε τις ιστορικές και πολιτικές εξελίξεις των τελευταίων δύο δεκαετιών, από την ανατροπή της ΕΣΣΔ και μετά, προχωρώντας και με κάποιες επισημάνσεις για τη Λισσαβόνα και τη συνοχή της ΕΕ και τον ΟΗΕ. Αυτό, γίνεται με σκοπό να περάσουμε στην εξέλιξη των σχέσεων της ΕΕ με τον ΟΗΕ ως την έγκριση του τελικού ψηφίσματος στη ΓΣ του ΟΗΕ, η οποία ισχύει ως τις μέρες μας και σηματοδοτεί τον τρόπο της παρέμβασης της Ένωσης στον, ίσως, σημαντικότερο διεθνή οργανισμό.Στο επόμενο κεφάλαιο, παραθέτουμε τις απόψεις σχετικά με την ακολουθία από πλευράς ΕΕ κοινής γραμμής (onevoice), και την κριτική που αυτή η άποψη έχει δεχθεί. Εστιάζουμε τέλος στο άρθρο των Blavoukosetal. (2016), το οποίο και προεκτείνουμε, δίνοντας μια διαφορετική ανάγνωση. Ακόμη, θα συζητηθούν οι δυσκολίες που σήμερα υπάρχουν, καθώς και οι προκλήσεις που η ΕΕ αντιμετωπίζει, και οι οποίες πηγάζουν από την ίδια της την υπόσταση.

II. Συνθήκες

[3] ΔεςBouchardandDrieskens (2013).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΙ.Α ΕΕ, ΣΛΕΕ

Προστρέχουμε στην συνθήκη της ΕΕ για να διαπιστώσουμε πως ορίζεται η διεθνής εκπροσώπησή της. Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, θεσμοθετείται η ενιαία νομική της προσωπικότητα με ρητό και κατηγορηματικό τρόπο: «Η Ένωση έχει νομική προσωπικότητα» (ΣΕΕ Άρθρο 47)[4]. Επιπλέον ορίζεται ο φορέας εκπροσώπησής της που είναι ο Ύπατος εκπρόσωπος (ΣΛΕΕ Άρθρο 15), ο οποίος συμμετέχει στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Οι αρμοδιότητές του σύμφωνα με το Άρθρο 18 καταγράφονται ως εξής:

«Ο ύπατος εκπρόσωπος ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης. Συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της πολιτικής αυτής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Ακόμη, «Ο ύπατος εκπρόσωπος προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων» (ο. π.§ 3), και επίσης: «...κατέχει μια εκ των θέσεων αντιπροέδρου της Επιτροπής. Μεριμνά για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Είναι επιφορτισμένος, εντός της Επιτροπής, για την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και για τον συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης…» (ό. π. § 4).

Όσον αφορά την Εξωτερική Δράση της Ένωσης (ό. π. Άρθρο 21 § 5) καταγράφεται πως:

«Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις και εργάζεται για την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας σε όλους τους τομείς των διεθνών σχέσεων, με στόχο…

α) τη διαφύλαξη των αξιών της, των θεμελιωδών της συμφερόντων, της ασφάλειας, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητάς της…

ζ) την προώθηση διεθνούς συστήματος που θεμελιώνεται στην ενισχυμένη πολυμερή συνεργασία και τη χρηστή παγκόσμια διακυβέρνηση ».

Στη συνέχεια, στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και δη αυτόν των διεθνών οργανισμών αναφέρεται:

[4] Για περαιτέρω πληροφορίες για την νομική προσωπικότητα βλ. Πλιάκος (2012:184).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

«Τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών και στις διεθνείς διασκέψεις και υποστηρίζουν, στα πλαίσια αυτά, τις θέσεις της Ένωσης. Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας εξασφαλίζει την οργάνωση του συντονισμού αυτού.

Στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις στις οποίες δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν υποστηρίζουν τις θέσεις της Ένωσης.

Όταν η Ένωση έχει καθορίσει θέση ως προς συγκεκριμένο θέμα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τα κράτη μέλη που είναι μέλη του ζητούν να κληθεί ο ύπατος εκπρόσωπος για να παρουσιάσει τη θέση της Ένωσης(ό. π. Άρθρο 34§ 1,2).

Αυτό καταγράφεται και στη ΣΛΕΕ ως εξής: «Η Ένωση καθιερώνει κάθε πρόσφορη μορφή συνεργασίας με τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους οργανισμούς τους, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΣΛΕΕ Άρθρο 220 § 1)».

Μάλιστα, στο αμέσως επόμενο άρθρο καταγράφεται πως η όποια αντιπροσωπεία της Ένωσης τίθεται υπό την εξουσία του Ύπατου Εκπροσώπου, τονίζοντας έτσι τον διακριτό και καθοριστικό ρόλο που εκείνος καλείται να ασκήσει.

Παρατηρούμε λοιπόν από τα παραπάνω, τη σημασία που η ΕΕ δίνει στον θεσμό των διεθνών Οργανισμών και στη συμμετοχή της σε αυτούς με προεξάρχοντα αυτόν των ΗΕ.

ΙΙ.Β Καταστατικός Χάρτης ΟΗΕ

ΔιαβάζονταστονκαταστατικόΧάρτητουΟΗΕπαρατηρούμεστοΆρθρο 4 Παρ 1 πως «ΗιδιότητατουμέλουςσταΗΕείναιανοιχτήσεόλαταειρηνικάκράτηταοποίααποδέχονταιτιςυποχρεώσειςπουπεριλαμβάνονταιστονπαρόνταΧάρτη και κατά την κρίση του Οργανισμού, είναι ικανά και επιθυμούν να φέρουν εις πέρας αυτές τις υποχρεώσεις»(CharteroftheUNChapterIIArticle 4.1)

Τρείς προβληματικές οι οποίες εμποδίζουν την ενιαία έκφραση της Ένωσης στον ΟΗΕ είναι:πρώτον, οι περίπλοκες και αργόσυρτες διαδικασίες που χαρακτηρίζουν

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

τον τρόπο λήψης αποφάσεων για την Ένωση. Συγκεκριμένα, η βαρύτητα που δίνεται από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς στην ύπαρξη ομοφωνίας καθιστούν αδύνατη την μεταφορά της τελικής απόφασης στον ΟΗΕ· δεύτερον, ακόμη και η επίτευξη συμφωνίας από πλευράς των κρατών μελών δε συνεπάγεται αυτομάτως ευρεία αποδοχή της πρότασης από τα υπόλοιπα μέλη του ΟΗΕ· και τρίτον, υπάρχει μεγάλη αντίδραση από πλευράς κυρίως μικρότερων κρατών του Οργανισμού, τα οποία διατείνονται πως με αυτόν τον τρόπο τίθεται ζήτημα υπερεκπροσώπησης της Ένωσης.

III. Ιστορική/ πολιτική αναδρομή

Στα παραπάνω θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και τις ευρύτερες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που λάμβαναν χώρα την εξεταζόμενη περίοδο. Μετά τις ανατροπές στην ΕΣΣΔ, η ισορροπία δυνάμεων στη *Γεωπολιτική Σκακιέρα*, άλλαξε άρδην[5]. Σταδιακά, η ΕΕ μεγεθύνθηκε, προσαρτώντας κράτη από το πάλαι ποτέ ανατολικό μπλοκ, με ότι αυτό συνεπάγεται για την πολιτική της θέση. Οικονομικά ισχυροποιήθηκε με πληθυσμό που ίσως προσπερνά σήμερα τον αντίστοιχο των ΗΠΑ. Οι τελευταίες, παρατηρώντας αυτή την μεταφορά του κέντρου βάρους, προσπάθησαν ανεπιτυχώς να διαχωρίσουν την Ευρώπη σε φίλο-αμερικανικές και πιο συγκρατημένες (ίσως ουδέτερες) ιδιαίτερα μετά και το 2001.

Η ίδια η ΕΕ, δεν ήταν πλέον η αποικιοκρατική δύναμη του παρελθόντος, βλέποντας και αυτή με τη σειρά της άλλες δυνάμεις να εισέρχονται δυναμικά στο χώρο (π.χ. BRICS). Όλα τα παραπάνω, έθεταν την Ευρωπαϊκή Ένωση προ των ευθυνών της, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον, επιζητώντας διαρκώς αναδιατάξεις στα πλαίσια των Διεθνών Οργανισμών και μάλιστα των πιο αντιπροσωπευτικών, μεταφέροντας το κέντρο βάρους από Οργανισμούς τύπου G7 στον ΟΗΕ· τελικά σε ένα σύστημα πολυμέρειας της παγκόσμιας διακυβέρνησης, παρεμφερές αυτού που η ίδια είχε θεσπίσει, επιζητώντας και τη συγκατάθεση των υπολοίπων *μεγάλων* παικτών (Gamble 2013). Όπως εύστοχα παρατηρεί ο Blavoukos (2015): «το τελευταίο πλαίσιο ταίριαζε στην δυνατότητα δράσης ενώ η παρουσία προσιδιάζει περισσότερο την κατάσταση συμμετοχής παρά δράσης» (ό. π: 13).

III.A Λισσαβόνα- Συνοχή της Ένωσης

[5] ΔεξεπίσηςBlavoukos and Bourantonis (2013:133)· Blavoukos (2015).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας έγιναν βήματα προς την κατεύθυνση της διεθνούς δράσης, έχοντας πάντα το ζήτημα της νομιμοποίησης ανοικτό, ζήτημα που αναζωπυρώθηκε μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και που παραμένει φλέγον ως και σήμερα. Οι καλές επιδόσεις της κοινής διεθνούς παρουσίας της, υποστηρίζει ο Blavoukos (ό. π.), αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την ανάσχεση των αντίθετων φωνών, υποχρεώνοντάς τες σε στροφή προς μεγαλύτερο βαθμό εμβάθυνσης. Ο ίδιος, προχώρησε σε τριμερή διαχωρισμό της ανάλυσης επιδόσεων της διεθνούς δράσης της ΕΕ: σε μίκρο -επίπεδο προοπτικής αποτελέσματος σε ενδο-ενωσιακό βαθμό· σε μέσο-επίπεδο με έμφαση στην εφαρμογή των αποτελεσμάτων· και σε μάκρο-επίπεδο ως τελικά αποτελέσματα για αυτήν. Τελικά, εισήγαγε την επίκαιρη έννοια της διαπραγματευτικής ισχύος και του κανόνα των πολύπλοκων διαπραγματεύσεων στα πλαίσια της πολυμέρειας που λαμβάνει χώρα στους Δ.Ο.

Τμήμα των παραπάνω λήφθηκε υπόψη και στα νομικά κείμενά της. Μετά τη Λισσαβόνα, όπως φαίνεται και παραπάνω, η Ένωση σκόπευε πλέον σε καθεστώς διευρυμένης αποτελεσματικότητας και δημοκρατικής νομιμοποίησης (Telò 2013). Οι προκλήσεις που αυτό συνεπαγόταν φάνηκαν εξαρχής. Ούτε οι εσωτερικές μεταρρυθμίσεις συμβάδιζαν με τις αστραπιαίες διεθνείς ανακατατάξεις, ούτε η νέα θεσμική της θωράκιση ξεκαθάριζε ακριβώς την εξωτερική της δράση στα πλαίσια ευέλικτων διμερών κι πολυμερών διπλωματικών δράσεων. (ό. π: 27-28). Ο θεσμός του Ύπατου Εκπροσώπου με τις πολλαπλές αρμοδιότητες δεν επίλυε αρκετά ζητήματα στο νέο θεσμικό περιβάλλον, οι γραφειοκρατικές παρεμβάσεις δεν οδηγούσαν υποχρεωτικά σε λύσεις, και το πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης δεν μπορούσε πάντοτε να συμπλεύσει με την κάθετα διευρυμένη συνοχή της νέας συνθήκης (βλ. Hill1996).

Παράλληλα, ο Telò (2013: 32-34) αναδεικνύει και την, κατά τη γνώμη μας, σημαντικότερη πρόκληση που κλήθηκε να επιλύσει η ΕΕ μετά τη Λισσαβόνα, την βαθιά και παρατεταμένη οικονομική κρίση , η οποία επηρέαζε (και επηρεάζει) τόσο την ίδια την ΕΕ όσο και την εξωτερική της πολιτική. Ταυτόχρονα, άλλες προβληματικές υπήρξαν τόσο η έλλειψη πολιτικής αρχηγίας από πλευράς της Ένωσης και η ανεπάρκειά της στο στρατιωτικό κομμάτι της, το οποίο εν πολλοίς επικαλύπτεται από το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Το χτίσιμο περαιτέρω συνοχής αποτελεί πράγματι στόχο της Συνθήκης της Λισσαβόνας όπως καταγράψαμε και παραπάνω. OLequesne (2013), τάσσεται υπέρ μιας στενότερης συνεργασίας τόσο σε οριζόντιο επίπεδο, όσο και σε κάθετο. Επικεντρώνεται ύστερα στη δεύτερη μορφή συνεργασίας, η οποία επηρεάζει κυρίως τη σχέση ΕΕ -Δ.Ο. Συγκεκριμένα αναφέρει τη δυσκολία εύρεσης κοινού τόπου, ιδιαίτερα σε κρίσιμα για τα κράτη της Ένωσης ζητήματα. Χαρακτηριστικότερα είναι τα παραδείγματα της Λιβύης όπου παρατηρήθηκε διαφορετική στάση των μόνιμων μελών του ΣΑ (Γαλλίας και ΗΒ) από τη Γερμανία. Και εδώ λοιπόν, εμφανίζεται το σημαντικό και όχι πάντα πραγματοποιήσιμο ζήτημα της κοινής παρουσίας της ΕΕ, όταν μάλιστα τα θεσμικά εμπόδια (στην περίπτωση του ΟΗΕ η ύπαρξη των μονίμων μελών) λειτουργούν αυτόνομα.

ΙΙΙ.Β Μορφές συμμετοχής της ΕΕ στους Δ.Ο.

Οι μορφές συμμετοχής της ΕΕ στους ΔΟ ποικίλλουν. Όπως μας αναφέρουν οι Emerson and Kaczyński (2010) αυτές διακρίνονται σε: α) πλήρη μέλη των κρατών με παράλληλη θέση παρατηρητή για την ΕΕ (που αποτελεί και τον κανόνα, εφαρμόζεται και στη ΓΣ του ΟΗΕ), β) η πλήρης συμμετοχή της Ένωσης παράλληλα με τα κράτη (π.χ. ΠΟΕ), γ) την συμμετοχή της ΕΕ και ορισμένων μόνον κρατών (π.χ. G20), δ) την ΕΕ ως πλήρες μέλος χωρίς τη συμμετοχή των κρατών (συγκεκριμένες περιπτώσεις), ε) ορισμένα κράτη ως μέλη χωρίς τη συμμετοχή της ΕΕ (ΣΑ του ΟΗΕ) και, στ) η σταθμισμένη ψήφος (σε οικονομικούς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ). Όπως τονίζουν οι συγγραφείς (ό. π.), η ΕΕ κλίνει προς την περίπτωση του *ενισχυμένου* παρατηρητή, αντιμετωπίζοντας και την απροθυμία μελών της για πλήρη εκχώρηση της εξωτερικής τους πολιτικής. Παράλληλα, ο τρόπος συμμετοχής εξαρτάται και από τον τομέα αρμοδιοτήτων που καλύπτονται. Χαρακτηριστικό εδώ είναι το παράδειγμα του ΠΟΕ, στο οποίο η ΕΕ έχοντας την αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα του εμπορίου έχει πλήρη συμμετοχή. Για ακόμη μια φορά οι συγγραφείς πραγματεύονται το ζήτημα της κοινής εκπροσώπησης και τις προκλήσεις που γεννώνται από αυτό.

IV. Ψηφίσματα ΟΗΕ

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Στις 30/05/2011 λήφθηκε μια σημαντική απόφαση για το μέλλον της παρουσίας της ΕΕ σε Δ.Ο. Συγκεκριμένα, με το Ψήφισμα 65/276 (180 ψήφοι υπέρ, 2 αποχές) άλλαξε ο τρόπος συμμετοχής της στις εργασίες στον ΟΗΕ. Η ΕΕ είχε ξεκινήσει μια διαδικασία αναθεώρησης του παλιότερου τρόπου εκπροσώπησής της ο οποίος βασιζόταν στο σύστημα εναλλασσόμενης Προεδρίας. Προηγουμένως, είχε λάβει χώρα μια αποτυχημένη προσπάθεια με την κατάθεση στην 64η περίοδο των εργασιών του ΟΗΕ, ένα προσχέδιο ψηφίσματος (συγκεκριμένα στις 14/09/2010το ψήφισμα A/64/L67). Βασικός σκοπός του προσχεδίου υπήρξε η συμμετοχή τόσο του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όσο και του Ύπατου πλέον εκπροσώπου να συμμετάσχει στη ΓΣ και να λάβουν από κοινού το λόγο. Προς έκπληξη των εισηγητών, το αποτέλεσμα δεν ήταν το αναμενόμενο (76 υπέρ, 71 κατά και 26 αποχές).

Κυρίως μικρότερες χώρες δεν δέχθηκαν το εν λόγω ψήφισμα για τους τρείς παρακάτω λόγους. Αρχικά, έβλεπαν με μεγάλη δυσπιστία την υπερεκπροσώπηση από έναν ήδη περιφερειακό Οργανισμό, όπως ήταν αυτός τη ΕΕ. Αυτό, ας το προσθέσουμε σε ότι εισηγητικά γράφεται εδώ σχετικά με το διακρατικό ρόλο του ΟΗΕ, ζήτημα κορυφαίο για αρκετούς συμμετέχοντες που έπαιξε και αυτό με τη σειρά του ρόλο εναντίον της απόφασης[6]. Δεύτερον, κύμα αντιδράσεων προήλθε επίσης από άλλους περιφερειακούς Οργανισμούς οι οποίοι απαίτησαν να γενικευθεί η παραπάνω αντίληψη και για την περίπτωσή τους. Και τρίτον, η διαμάχη Βορρά Νότου αναζωπυρώθηκε με αφορμή αυτό το ψήφισμα (Grevi 2011). Τέλος, το κατά πόσον η ΓΣ του ΟΗΕ είχε πεισθεί για τις αλλαγές που είχαν συντελεστεί από πλευράς Συνθήκης της Λισσαβόνας αμφισβητείται (ό. π.). Υποστηρίζεται επίσης και η άποψη της πολύ πρόχειρης διπλωματικής προετοιμασίας από πλευράς της Ένωσης[7] (Wouters et al. 2011: 2-3).

Ύστερα από αυτή την αποτυχία, μια ομάδα εργασίας επιφορτίστηκε με το έργο της παροχής συμβουλών σε διμερές επίπεδο μεταξύ των χωρών της ΕΕ και τρίτων χωρών συνεπικουρούμενη από Ινστιτούτα και άλλους φορείς της Ένωσης. Η τελική συμφωνία, αίροντας της αντιστάσεις ομάδων χωρών όπως αυτών της Αφρικής και της

[6]Διαβάζουμε χαρακτηριστικά τη δήλωση του McDonaldαπό το Surinam (CARICOM) πως: «Αισθανόμαστε πως η πρόταση θα αλλάζει τις μεθόδους εργασιών του Οργανισμού και τις αλληλεπίδραση μεταξύ των χωρών μελών.» (GAUN*14/09/2010*, A/64/PV122: 3).

[7]Ίσως η αίτηση όλων των χωρών (ανεξαρτήτως της τελικής τους ψήφου) για να τους δοθεί παραπάνω χρόνος να μελετήσουν το κείμενο, οδήγησε και τους ερευνητές σε μία τέτοια απόφαση (βλ. GAUN, ό. π.)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Λ. Αμερικής, ήταν η εξής. Οι εκπρόσωποι της ΕΕ μπορούσαν να λάβουν το λόγο στη ΓΣ, μαζί με άλλες ομάδες χωρών και να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο, παρουσιάζοντας προτάσεις, τροπολογίες, και ασκώντας το δικαίωμα της απάντησης.

Ταζητήματαπουδιευθετήθηκανήταν:
ηδυνατότητακαιάλλωνομάδωνναλαμβάνουντολόγο
(παράτηνδιαφοράωςπροςτοβαθμόολοκλήρωσηςπουαυτάέχουνκατακτήσει).
Πλέονδενκαταγράφονταντα οφέλητηςπεριφερειακήςολοκλήρωσηςήοιμακρόχρονεσχέσειςμεταξύ ΕΕ και ΟΗΕ. Επί της ουσίας, «η ευρωπαϊκή πρόταση *από-ευρωπαΐστηκε*» (ό. π: 3)· δεύτερον τροπολογία σχετικά με την διασαφήνιση του ρόλου της ΕΕ, ο οποίος δεν υποκαθιστά αυτόν των κρατών μελών (δηλαδή δεν προστίθεται νέο μέλος στη ΓΣ)[8]· και τρίτο η πρακτική συρρίκνωση της συμμετοχής της ΕΕ στη ΓΣ του ΟΗΕ (μη συμμετοχή σε ψηφοφορίες, εκδήλωση υποψηφιοτήτων, συμμετοχή σε προσχέδια ψηφισμάτων). Νέα ζητήματα αφορούν την προφορική τοποθέτηση (και άρα όχι την περαιτέρω προώθηση σε επίσημο ψήφισμα)[9], και τέλος την μεταχείρισή της ως οιονεί παρατηρητή· ακόμη και η θέση των αντιπροσώπων της Ένωσης δεν βρίσκονται στα έδρανα της κεντρικής αίθουσας, αλλά συγκαταλέγονται σε αυτά των παρατηρητών (ό. π.).

Σίγουρα τα παραπάνω απέχουν παρασάγγας από το να θεωρηθούν ως επίτευξη κοινής Εξωτερικής πολιτικής από πλευράς ΕΕ, αλλά πάντως οδηγούν σε αναγνώριση της φύσης της ΕΕ ως διεθνή δρών με δικά του δικαιώματα (ό. π:5).ΌπωςδήλωσεκαιήΥπατηΕκπρόσωποςΕξωτερικήςΠολιτικήςτηςΕΕC. Aston «Τοψήφισμαστομέλλονεπιτρέψειστουςεκπροσώπους της ΕΕ να παρουσιάσουν και να προάγουν τις θέσεις της ΕΕ στον ΟΗΕ, όπως θα συμφωνούνται από τα κράτη μέλη» (στο Woutersetal. 2011:2).Σημαντικά σημεία είναι η ευθυγράμμιση της συμμετοχής της ΕΕ με την αντίστοιχη της Συνθήκης της Λισσαβόνας · η ενίσχυση της πολιτικής θέσης της Ένωσης στο πλαίσιο της πολυμέρειας · η επικράτηση αντίστοιχων λογικών

[8] Ο Ευρωπαίος εκπρόσωπος αναγκάστηκε να δηλώσει πως: « Όπως έχουμε συμφωνήσει εξ αρχής, ο ΟΗΕ είναι και πρέπει να παραμείνει, ένας οργανισμός κρατών. Η ΕΕ θα παραμείνει παρατηρητής της ΓΣ.» (Korosi· στο Wouters et al. 2011:6). Βλ. επίσης,BlavoukosandBourantonis (2013).

[9]Εξαιρετικήείναιεπισήμανσηπουγίνεταισεαυτότοσημείο από τους Woutersetal. (2011), οι οποίοι υποστηρίζουν πως η επισημοποίηση της προφορικής δήλωσης πρακτικά σημαίνει ενδυνάμωση του ρόλου κρατών μελών τα οποία θα αναλάβουν να μεταχειριστούν το αίτημα· ιδιαίτερα εκείνων που συστηματικά αρνούνται την ανάθεση κρατικών ζητημάτων τους από την ΕΕ σε διεθνείς Οργανισμούς. Ευθεία αναφορά μπορεί να γίνει με την περίπτωση του ΗΒ, όπως καταγράφουμε και στο κείμενο.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ακόμη και σε κράτη που δεν αποδέχονται την ιδέα της ΕΕ·[10] και τέλος, η σηματοδότηση μιας μεταστροφής του ΟΗΕ προς την αποδοχή Περιφερειακών οργανισμών όμοιων της ΕΕ (ο. π.).

Βέβαιαεδώοιαπόψειςδιίστανται, καθώςσύμφωναμετουςWoutersetal. (ό. π.), τα δικαιώματα συμμετοχής παρέμεναν λιγότερα από όσα χρειάζονταν κατά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας με σκοπό να συμπεριφερθεί η ΈΕ ως διεθνής δρών.Επίσης, και εδώ θίγεται το σημαντικό ζήτημα πως η ΕΕ οφείλει να προσαρμόσει τους κανόνες των Διεθνών Οργανισμών για να μπορέσει επί της ουσίας να εφαρμόσει τις διακηρύξεις της Λισσαβόνας. Ακόμη και σήμερα, η ΕΕ αντιμετωπίζεται από τον ΟΗΕ ως Ευρωπαϊκό μπλοκ και όχι ως νομική προσωπικότητα (βλ. ΣΣΕ παραπάνω).

Μετά την υιοθέτηση του ψηφίσματος, η ΕΕ συνέχισε να εργάζεται προς την κατεύθυνση της εμβάθυνσης της σχέσης της με τους ΔΟ, κύρια με τον ΟΗΕ.Παρά την ισχύ του ψηφίσματος, τα προβλήματα συνεχίστηκαν, καθώς ομάδες χωρών (CARICOM: όπως Νικαράγουα, Βενεζουέλα) προσέδιδαν στενή ερμηνεία στο ψήφισμα, εγείροντας ενστάσεις στη διαδικασία κατά την οποία οι ομάδα αντιπροσώπων εγγράφονταν στη λίστα των ομιλητών μαζί με τα υπόλοιπες μεγάλες ομάδες (Woutersetal 2014). Για να ξεπεραστούν και αυτές οι αντιδράσεις, η Ύπατη εκπρόσωπος Εξωτερικής πολιτικής K. Ashtonαπό κοινού με τον Πρόεδρο της Επιτροπής Barroso, υπέγραψαν στις 20/12/2012 μια Στρατηγική για την προοδευτική βελτίωση της στάσης της ΕΕ στους ΔΟ και άλλα *fora* σύμφωνα με στόχους της Συνθήκης της Λισσαβόνας (τη γνωστή και ως Στρατηγική Ashton-Barroso). Οι προτάσεις που αυτή περιείχε αφορούσαν πρώτον την συνέχιση των προσπαθειών να εξασφαλιστούν την πλήρη εφαρμογή του Ψηφίσματος 65/276 της ενισχυμένης συμμετοχής, και την ουσιαστική επέκτασή της και στις υπόλοιπες επιτροπές της ΓΣ· και δεύτερον να εξεταστεί η εφαρμογή η όχι των προσπαθειών που έχουν συμφωνηθεί, και για κάθε μια περίπτωση να παρασχεθούν προτάσεις (Woutersetal. 2014).

IV.A Ενιαία Εκπροσώπηση

Η έννοια της ενιαίας εκπροσώπησης της Ένωσης απασχόλησε την ίδια την ΕΕ. Για τη σημασία που αποδίδεται σ' αυτή, αρκεί να ελέγξει κάποιος τον αριθμό των άρθρων

[10] Αυτό, δηλώθηκε επίσημα κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας για το προσχέδιο του ψηφίσματος στο οποίο ο εκπρόσωπος της Βενεζουέλας είπε πως το ψήφισμα αυτό αναφέρεται σε συνθήκη από την οποία δεν δεσμεύονται τα περισσότερα κράτη του ΟΗΕ (βλ. UNGA*14/09/2010*, A/64/PV.122).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

και παρεμβάσεων που έχουν γίνει στο ακαδημαϊκό μόλις πλαίσιο. Χαρακτηριστική εδώ είναι η περίπτωση του Περιοδικού τηςΕυρωπαϊκής Δημόσιας Πολιτικής (*JournalofPublicPolicy*), το οποίο αφιέρωσε μόλις πρόσφατα ένα ολόκληρο τεύχος του (το έβδομο κατά ετήσια σειρά) σε αυτή την ιδέα. Το πρώτο κατά σειρά άρθρο (Conceicao-HeldandMeunier 2014)αναλύει τις έννοιες της συνοχής και της αποτελεσματικότητας για την ΕΕ. Ως προς την συνοχή εννοεί την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την αδιαιρετότητα των πολιτικών της Ένωσης, και την έννοια της δομικής εναρμόνισης (ό. π: 963). Επίσης γίνεται μνεία στην σύλληψη της ικανότητας του δρώντα (εδώ ΕΕ) στην παγκόσμια διακυβέρνηση ως προς την ικανότητα ηγεσίας, την αυτονομία, την εξωτερική αναγνώριση και την εσωτερική συνοχή. Ως προς την αποτελεσματικότητα, αυτή ορίζεται ως η ικανότητα του δρώντα να επιλύσει προβλήματα για τα οποία ιδρύθηκε.

Βάσει των παραπάνω, και η ίδια η εργασία αλλά και οι υπόλοιπες του τεύχους πραγματεύονται την στάση της ΕΕ· τη συσχέτιση της εσωτερικής συνοχής με την εξωτερική αποτελεσματικότητα. Σχηματικά (καταγράφεται και στην εργασία) προχωρούμε σε μια διαβάθμιση των δύο εννοιών ανάλογα με τις περιπτώσεις που η ΕΕ έδρασε, με πλήθος απαντήσεων. Είτε η εσωτερική συνοχή της Ένωσης είχε θετική συσχέτιση με την εξωτερική αποτελεσματικότητά της, είτε αρνητική, είτε τέλος δεν υπήρχε συσχέτιση. Τέλος οι μεικτές στρατηγικές ποικίλλουν, καθώς δεν απαντάται η ίδια πορεία, και έτσι ζητήματα όπως «η ενότητα στη διαφορετικότητα» είτε ζητήματα περισσότερης ολοκλήρωσης παραμένουν αλυσιτελή.

Στο επόμενο άρθρο (Parke2014)συνεχίζεται η παραπάνω προβληματική,προσαρμοσμένη στο επίπεδο της ΓΣ του ΟΗΕ. Για ακόμη μια φορά η συγγραφέας πραγματεύεται το ζήτημα της κρατικής ουσιαστικά παρέμβασης στη Συνέλευση. Η συμμετοχή, λοιπόν της Ένωσης στη ΓΣ και κυρίως στο κομμάτι των διαπραγματεύσεων, ακολουθεί ένα *τριφασικό* παίγνιο: την τυποποίηση από πλευράς ενός κράτους κοινών προτιμήσεων και την μετουσίωσή τους σε προσχέδιο (εσωτερικό επίπεδο)· την ανάπτυξη κοινού σχεδίου (περιφερειακό επίπεδο)· και τρίτον, το διεθνές επίπεδο, δηλαδή την διαπραγμάτευση από ένα κράτος μέλος ως εκπροσώπου της Ένωσης. Οι τύποι που ο διαπραγματευτής ακολουθεί είναι δύο. Πρώτον, ο συνδυασμός των ψήφων των κρατών μελών προσδίδει αυξημένη διαπραγματευτική ισχύ, υπό την απειλή μάλιστα την καταψήφισης. Δεύτερον, και η στρατηγική βασιζόμενη στην πειθώ, άρα σε λογικά επιχειρήματα μπορεί να αποφέρει

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

θετικά αποτελέσματα. Πρακτικά, η συλλογιστική της εδράζεται σε πλήθος μεικτών στρατηγικών δυναμικών παιγνίων, με μεγάλο πλήθος παικτών (δανειζόμενοι τους όρους από τη Θεωρία Παιγνίων). Η κοινή η όχι θέση εξαρτάται τόσο από τους κοινούς ή όχι σκοπούς και τους αντίστοιχους τρόπους επίτευξης. Συγκεφαλαιώνοντας, καταλήγει στο ότι η ΕΕ διαθέτει μικρά περιθώρια ηγεσίας, αυτονομίας και συνοχής (ό. π: 1061) στη ΓΣ του ΟΗΕ.

"Please give me a single phone number for Europe."
Kissinger· inMacaj and Nikolaidis (2014)

Σε διαφορετική κατεύθυνση κινούνται οι MacajandNikolaidis (2014), οι οποίοι δομούν μια κριτική στη λογική του *onevoicemantra* στρεφόμενοι σε λογικές διαφοροποίησης. Υπάρχει μεγάλη δυσπιστία απέναντι στη συλλογιστική που παραθέσαμε παραπάνω, σχετικά με το αν η συνοχή μπορεί να οδηγήσει σε εξωτερική αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα εκφράζεται αντίθεση με το αν η ευρωπαϊκοί θεσμοί παράγουν ενωτικά αποτελέσματα, τα κόστη που εξάγονται από την παραπάνω προσπάθεια (διαφοροποίηση και αντίθετα αποτελέσματα), και τα όποια πλεονεκτήματα της πολυφωνίας. Απέναντι στις φωνές που επιζητούν τη μία φωνή, μας υπενθυμίζουν πως η ΕΕ δεν είναι ένα έθνος κράτος.Σε αντίθεση με τις ΗΠΑ οι οποίες βασίζουν την εξωτερική τους πολιτική στις επιταγές της Ουάσιγκτον, η ΕΕ ισορροπεί ανάμεσα στις εθνικές πολιτικές της με αυτές που μεταφέρθηκαν στην ΕΕ μέσω της Επιτροπής. Η Ένωση «δεν δημιουργεί ισχύ με έναν ξεκάθαρο, συνεκτικό και μονοδιάστατο τρόπο με τον οποίο οι κανονικές μεγάλες δυνάμεις έφτασαν ,ή επιδίωξαν να φτάσουν. Είναι δύσκολο να υποστηρίξουν πως η ανάγκη για μεγαλύτερη συνοχή τόσο οριζόντια όσο και κάθετα δεν είναι επιθυμητή» (ό. π: 1072). Ως προς την διαφοροποίηση, τονίζεται πως οι μακρόσυρτες διαδικασίες διαπραγματεύσεων μέχρι να υπάρξουν οι αναγκαίοι συμβιβασμοί από όλες τις χώρες της ΕΕ και η ομοφωνία, έχει ως αποτέλεσμααυτή την*ευρωπαϊκήασθένεια* · μέχρι να υπάρξει μεταβίβαση στους ΔΟ,*έχειχαθείτοτρένο*(ό. π).

Τα αντίθετα αποτελέσματα αναφέρονται σε περιπτώσεις όπου η μοναδική φωνή δεν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ιδίως σε πολυμερείς διαπραγματεύσεις, όπου οι στρατηγικές συμμαχίες και οι ιεραρχικές δομές που σχηματίζονται

προσιδιάζουν περισσότερο στα μπλοκ. Επίσης, όπως εύστοχα επισημαίνεται πρόβλημα προκύπτει όταν τα αποτελέσματα της διαπραγμάτευσης είναι ετεροβαρή για τα κράτη μέλη, άρα η επιδίωξη συμβιβασμών δεν αντιμετωπίζεται ισομερώς, με αποτέλεσμα το ξέσπασμα αντιπαραθέσεων εντός της Ένωσης(ό. π: 1073). Έτσι και εδώ, επιλέγεται η σχηματοποίηση μεταξύ ουσιαστικά της συνοχής και της αποτελεσματικότητας, μέσω εσωτερικής δυναμικής των προτιμήσεων και σχετικής δύναμης. Τελικά, τείνουν προς την πρόταση διαφοροποίησης, που σε μια σειρά περιπτώσεων φαίνεται να είναι περισσότερο αποδοτικές.

IV.Β Ηνωμένο Βασίλειο- Μόνιμος αντιρρησίας;

Διαβάζοντας την *Επισκόπηση Ισοζυγίου Αρμοδιοτήτων μεταξύ Βρετανίας και ΕΕ*(2013),παρατηρούμε με πολύ γλαφυρό τρόπο τις δυσαρμονίες μεταξύ τους οι οποίες συνοψίζονται ως εξής: Λήξη αποφάσεων με το καθεστώς της ομοφωνίας ή αυξημένης πλειοψηφίας οδηγώντας σε λογικές ελάχιστων κοινών παρονομαστών· άνισης ηγεσίας, υπό την έννοιας λήψης περισσότερων μέτρων στρατηγικής της Ένωσης· θεσμικοί διαχωρισμοί που οδηγούν σε δυσκολία εφαρμογών πολιτικών αποφάσεων· δυσκολία λήψης αποφάσεων λόγω πολυπλοκότητας·και, διάσταση απόψεων Ένωσης και κρατών μελών. Τέλος, τίθεται ευθέως το ερώτημα σχετικά με τη συμμετοχή *και* άλλων συμμάχων πλην Ένωσης (ό. π., 6.11). Μάλιστα, εισαγωγικά, τους ονοματίζει με πρώτο τον ΟΗΕ (ό. π., 1.4). Συνεχίζοντας, παραδέχεται τον ηγετικό της ρόλο σε ζητήματα κυρώσεων, στα πρότυπα του ΟΗΕ, επί της Ένωσης. Τίθεται επίσης ευθέως ζήτημα σχετικά με το ποιος εκπροσωπεί την Ένωση σε διεθνή *fora*(ό. π., 2.41), δηλώνοντας πως η συμμετοχή της στην Ένωση δεν αφαιρεί τη δική της πρόθεση (scope) να δρα αποτελεσματικά (ό. π.,3.31). Μάλιστα, καταγράφοντας ρητά τους Οργανισμούς του ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, G20, θέτει σε προτεραιότητα την δική της επιρροή, η οποία όχι μόνο δεν απαγορεύεται από την συμμετοχή της στην ΕΕ, αλλά μπορεί να αυξηθεί όποτε το ΗΒ μπορεί να πείσει τα άλλα κράτη μέλη να μοιραστούν τις απόψεις του (ο. π.)!ΉόπωςδήλωσεοΒρετανόςΠρωθυπουργός: «…ΣτηΒρετανίαέχουμεπροωθήσειτοισοζύγιοαρμοδιοτήτωνμεσκοπόναμαςαποδίδειμι απλήρη και αντικειμενική ανάλυση όπου η ΕΕ μας βοηθά και όπου μας εμποδίζει (hampers)» (ό. π., 9).

Το παραπάνω απόσπασμα, δεν αποτελεί νέο ζήτημα. Η θέση τόσο της Γαλλίας όσο και του ΗΒ στο ΣΑ του ΟΗΕ έχει τεθεί και από πληθώρα ερευνητών από

προηγούμενα έτη (βλ. π.χ. TsakaloyannisandBourantonis 1997· Woutersetal. 2014). Γενικότερα όλα τα κράτη μέλη θέτουν κατά καιρούς ενστάσεις στην κοινή υποβολή προτάσεων εκ μέρους της ΕΕ, ακόμη και σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητά τους (Woutersetal. 2014: 7).Συχνό θέμα προστριβών είναι στο όνομα ποιου κράτους ή/και της Ένωσης θα γίνουν οι εκάστοτε ανακοινώσεις.

IV.B Blavoukos et al. (2016)

Μια από τις θετικότερες αποτιμήσεις της Συνθήκης της Λισσαβόνας περιγράφεται από τους Blavoukoset al. (2016). Οι συγγραφείς στο άρθρο τους πραγματεύονται τις ένοιες της ορατότητα (visibility) και συνοχής (coherence) της ΕΕ στο ΣΑ του ΟΗΕ, τις οποίες και αξιολογούν ύστερα από την εφαρμογή της ΣΕΕ και το ψήφισμα 65/276 του ΟΗΕ. Η καινοτομία της εν λόγω εργασίας βρίσκεται στο μεθοδολογικά νέο στοιχείο με βάση το οποίο κρίνουν τη παραπάνω σχέση. Αυτό, είναι η εισαγωγή των προφορικών παρεμβάσεων της ΕΕ στο ΣΑ αντί των γραπτών κειμένων τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως από τις ερευνητικές ομάδες. Όπως μας πληροφορούν στην εργασία τους (ό.π: 36), οι προφορικές αυτές τοποθετήσεις έλαβαν χώρα από το 2009 ως το 2015, δηλαδή μια ευρεία χρονολογική περίοδο. Παράλληλα, η χρήση τόσο προγενέστερων όσο και μεταγενέστερων περιόδων της εφαρμογής της ΣΕΕ (2009) και του ψηφίσματος στον ΟΗΕ (2011) είναι ικανή να δηλώσει την όποια αλλαγή στον γενικότερο τρόπο έκφρασης και δράσης της ΕΕ στο Σ.Α. και άρα, να δηλώσει σαφώς τις όποιες αλλαγές επέφερε πρακτικά η ΣΣΕ.

Οι συγγραφείς, αφού δηλώνουν τις προσπάθειες της ΕΕ να κατακτήσει μια διεθνή παρουσία στα παγκόσμια *fora*, πραγματεύονται τις έννοιες της συνοχής (της δυνατότητας να φτάσει μια κοινή θέση και να την παρουσιάσει από κοινού) και ορατότητας (ο βαθμός ευδιάκριτου ορισμού των πολιτικών, του *διακριτού διεθνή δρώντα*) (ό. π.). Η ΓΣ του ΟΗΕ αποτελούσε λοιπόν, το κατεξοχήν συμβουλευτικό *forum* άσκησης των παραπάνω. Ως προς την καινοτομία τους, αυτή παρουσιάστηκε ως εξής. Χώρισαν τις παρεμβάσεις της Ένωσης σε τέσσερις διακριτές ομάδες. Η πρώτη (X)[11]αναφέρεται στην τακτική που ακολουθούνταν στην προ Λισσαβόνας εποχή με το σύστημα της εναλλάξ Προεδρίας· στη δεύτερη (Y)η νέα πρακτική· στην τρίτη (Z) η παρέμβαση από την πλευρά των κρατών τα οποία παρά την επί της ουσίας ευθυγράμμισή τους με την κοινή απόφαση, δήλωναν τις απόψεις τους είτε ως

[11] Στους συμβολισμούς ακολουθείται το σύστημα των συγγραφέων.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

εκπρόσωποί της, είτε ως ειδικοί· και τέταρτη (*W*) η λοιπές αυτοτελείς παρεμβάσεις τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι
Προφορικές Παρεμβάσεις στην ΓΣ του ΟΗΕ ($64^{η}$ – $69^{η}$συνέλευση)

Παρεμβάσεις	$64^{η}$	$65^{η}$	$66^{η}$	$67^{η}$	$68^{η}$	$69^{η}$	Σύνολο
X	132	122	23	25	30	32	364
Y	3	16	62	84	93	82	340
Z	147	149	171	197	195	135	994
W	49	90	121	122	72	32	486

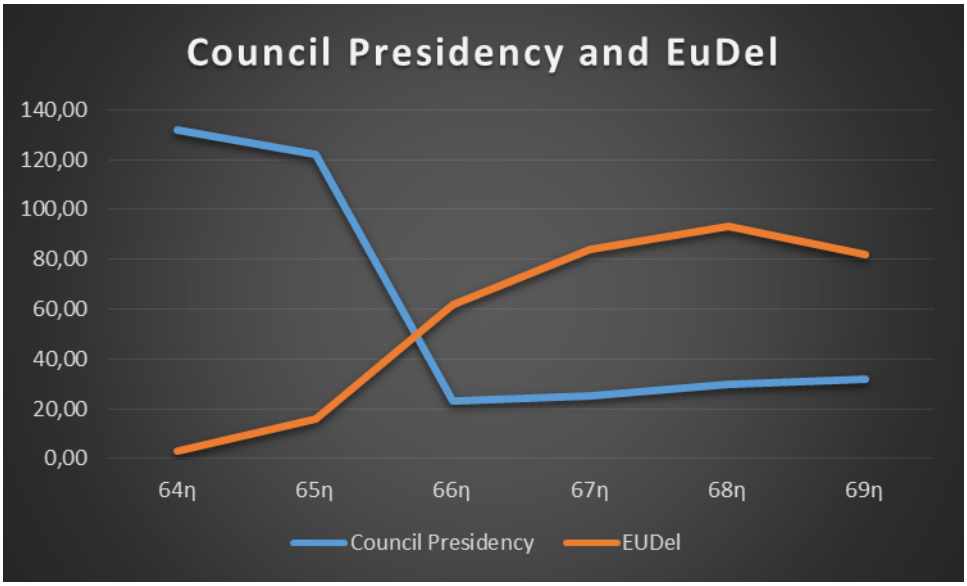
Πηγή: Blavoukos et al. (2016), σ. 39.Προσαρμοσμένο.

Από τον παραπάνω Πίνακα, η σημαντικότερη μεταβολή είναι η μείωση του προ Λισσαβόνας τρόπου παρέμβασης ο οποίος από την Τρίτη κιόλας φορά μειώθηκε κατά 80% ! Αντίθετη είναι η πορεία του δεύτερου δείκτη ο οποίος εκτινάσσεται από το 3 στο 82 στην τελευταία περίοδο. Βέβαια, όπως καταγράφουν και οι ίδιοι, η τουλάχιστον παράλληλη κρατική αυτονομία διατηρείται, με σύνολο κρατικών παρεμβάσεων 994.Αυτό κατά τους ίδιους συμβαίνει σε περιπτώσεις όπου τα ίδια τα κράτη δεν προσθέτουν κάτι παραπάνω, απλώς καταγράφουν την θέση τους. Στο τελευταίο σημείο θα επανέλθουμε παρακάτω.

Στο *Σχήμα Ι,* καταγράφεται η μεταστροφή των ρόλων μεταξύ του προ Λισσαβόνας σχήματος και του νεοϊδρυθέντος της ανάθεσης. Στο πρώτο κομμάτι (μεταξύ Λισσαβόνας και ψηφίσματος παρουσιάζεται μια σταδιακή αναστροφή- περίοδος προσαρμογής ας το χαρακτηρίσουμε), ενώ έπειτα από τον Μάιο του 2011 η πτώση του προηγούμενου συστήματος είναι κατακόρυφη.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣχήμαΙ
Προεδρία- Ανάθεση

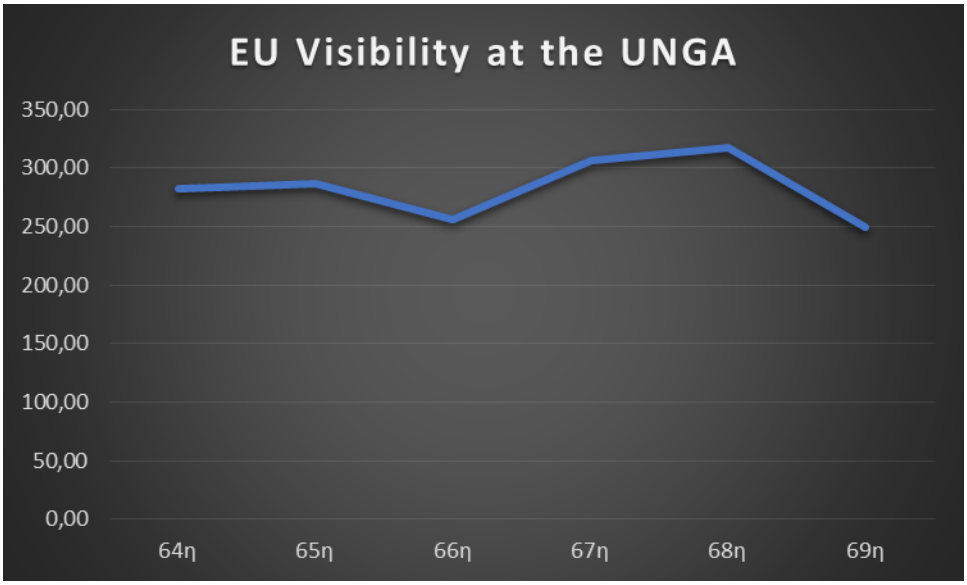

Πηγή: Ό. π., σ. 40. Προσαρμοσμένο.

Συνεχίζοντας, εξετάζονται οι δύο παράγοντες τους οποίους όρισαν αρχικά δηλαδή την ορατότητα και την συνοχή. Για την ορατότητα, ορίζεται ένας δείκτης ο οποίος είναι η πρόσθεση των τριών πρώτων παραπάνω δεικτών· πρακτικά η ενιαία εικόνα στον έναν ή τον άλλο βαθμό της Ένωσης. Έτσι έχουμε:

$$EU_Visibility = X + Y + Z \qquad (1)$$

ΣχήμαΙΙ
Visibility ΕΕ στη ΓΣ του ΟΗΕ

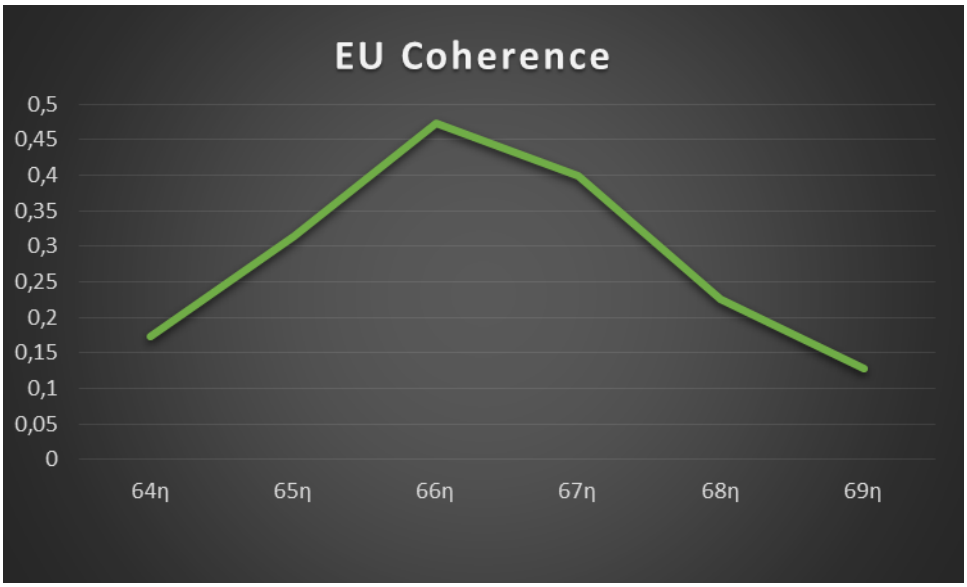
Πηγή: Ό.π., σ. 41. Προσαρμοσμένο

Απ' την παραπάνω ανάλυση υπολογίστηκε και το *Σχήμα ΙΙ*, το οποίο καταγράφει την πορεία των *κοινών* παρεμβάσεων της Ένωσης στο αναφερθέν διάστημα. Από εδώ παρουσιάζεται μια γραμμή με μικρές αυξομειώσεις (στο σύνολο κυμαίνονται από 282 ως 318 ανά περίοδο).Επίσης σχολιάζεται το γεγονός πως το απόλυτο νούμερο του τρίτου δείκτη (*Z*)μειώνεται την τελευταία περίοδο, στοιχείο που με προβολή σημαίνει πως πλέον θα εκφράζονται ενιαία ως Ένωση, που είναι και το ζητούμενο. Ως γενική τοποθέτηση πάντως, οι συγγραφείς κρατούν αποστάσεις από το να υποστηρίξουν ανοιχτά την ουσιαστική καλυτέρευση σε όρους *visibility*την εικόνα της ΕΕ (ό. π: 41).

Ως προς το δεύτερο τμήμα, αυτό της συνοχής, ορίζεται αρχικά ως η αποδοχή της βελτίωσης της ενιαίας φωνής της Ένωσης γεγονός που θα μειώσει και τις κρατικές παρεμβάσεις στην Γ.Σ. του ΟΗΕ. Ο βασικός δείκτης που δημιουργείται γι' αυτό τον σκοπό, είναι ο λόγος μεταξύ της αυτοτελούς παρέμβασης των κρατών ως προς την οιονεί κοινή στάση. Έτσι έχουμε:

$$Coherence = \frac{W}{X + Y + Z} \quad (2)$$

Σχήμα ΙΙΙ
Συνοχή ΕΕ

Πηγή: Ό. π., σ. 42. Προσαρμοσμένο

Η κωδωνοειδής καμπύλη που παρουσιάζεται στο *ΣχήμαΙΙΙ,* ουσιαστικά χωρίζει τις παρατηρήσεις μας στα δύο. Η πρώτη φάση ως την 66η περίοδο όπου οι χώρες εξέφραζαν τις απόψεις τους κατά μόνας, και μετά όπου υπάρχει σαφής αλλαγή τάσης, προς την αποδοχή κοινών ενεργειών. Το τελευταίο σχήμα, οδηγεί τους Blavoukosetal. (2016) να υποστηρίξουν την άποψη πως ο τελευταίος στόχος επετεύχθη. Γι' αυτό το λόγοθεωρούν, καταλήγοντας, πως η μετάβαση από το σύστημα της Προεδρίας στο νέο μετά και το ψήφισμα της Ν. Υόρκης υπήρξε επιτυχημένη. Παρόλα αυτά, καταγράφουν πως οι εθνικές ιδιαιτερότητες παραμένουν ισχυρές όχι μόνον στο θεσμικό πεδίο αλλά επίσης στο εσωτερικό τους (ό. π: 43), στοιχείο που αναμφίβολα επηρεάζει και την παρουσία τους στη Γ.Σ. του ΟΗΕ.

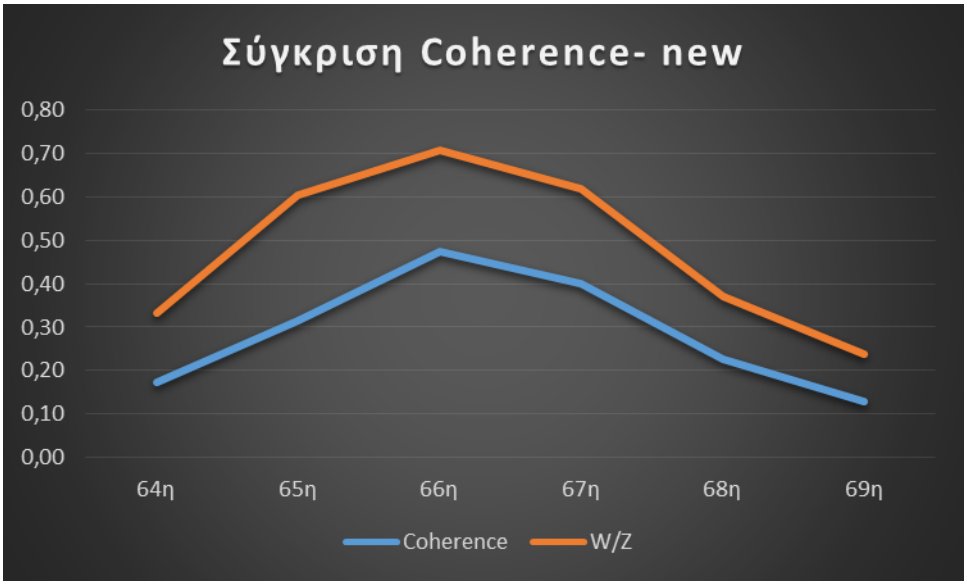
IV.C Τροποποίηση

Βασιζόμενοι στο παραπάνω υπόδειγμα, καλούμαστε να κάνουμε κάποιες τροποποιήσεις κυρίως στο κομμάτι που αφορά την συνοχή. Η πρώτη παρατήρηση είναι ως προς τα απόλυτα νούμερα που βρίσκονται υπό διαχείριση. Εδώ μπορούμε να παρατηρήσουμε πως η Τρίτη περίπτωση (αυτή της από κοινού δήλωσης) ο αριθμός παραμένει ο πλέον αυξημένος (περίπου το 58% του συνόλου) και ο πλέον σταθερός (η μεγαλύτερη μεταβολή είναι -30%· μικρή σε σχέση με τα υπόλοιπα). Αυτό σημαίνει πως η συμπεριφορά ως προς αυτή την πρακτική φαίνεται σχετικά αμετάβλητη είτε με το παλιό σύστημα, την απουσία Κοινής Ευρωπαϊκής Συνθήκης, και απόφασης στον ΟΗΕ είτε χωρίς. Παράλληλα, δοκιμάζοντας να συγκρίνουμε τα δύο αποτελέσματα δηλαδή αυτό της συνοχής με το ακόλουθο:

$$new = W / Z \tag{3}$$

Καταλήγουμε στο *Σχήμα IV*

Σχήμα IV
Σύγκριση Coherence-new

Πηγή: Ό. π., δικός μας υπολογισμός.

Παρατηρούμε πως οι καμπύλες ακολουθούν ομοιόμορφη κατανομή, δηλαδή η διαφορά παραμένει ανάμεσά τους.Άρα, μάλλον η τακτική της κοινής ψηφοφορίας αποδεικνύεται η πλέον ασφαλής και χρησιμοποιείται κατά κόρον από τα κράτη- μέλη.

V. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο άρθρο μας, αναζητήσαμε τις αλλαγές που έχει επιφέρει η Συνθήκη της Λισσαβόνας στην διεθνή εκπροσώπηση της ΕΕ στους ΔΟ και συγκεκριμένα στη ΓΣ του ΟΗΕ. Καταγράψαμε τις βασικές αναφορές των συνθηκών της ΕΕ στο καθεστώς που διέπει την εξωτερική πολιτική της ΕΕ αλλά και τις βασικές αναφορές του καταστατικού του ΟΗΕ. Σκοπός αυτού του βήματος υπήρξε η εύρεση των σημείων τομής των δύο αυτών οργανισμών, γεγονός που οριοθέτησε τη σχέση τους. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, λαμβάνοντας υπόψη της τις αλλαγές που έχουν λάβει χώρα στο διεθνές στερέωμα τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ενισχύει την ίδια την ΕΕ θεμελιώνοντας νομικά την Ένωση με μια κοινή παρουσία. Η Ένωση, δεσμευμένη πλέον από αυτή τη νέα συνθήκη, προσπάθησε να την ακολουθήσει στους διεθνείς οργανισμούς, και άρα και στη ΓΣ του ΟΗΕ. Το αποτέλεσμα από την πρώτη προσπάθεια δεν υπήρξε το αναμενόμενο λόγω τόσο εσωτερικών ανεπαρκειών, τις «εσωτερικές προστριβές και ανταγωνισμούς» (Blavoukosetal. 2016: 43), όσο και του διεθνούς statusquo.

Η μακροχρόνια διαδικασία την οποία ακολούθησε η ΕΕ ως την Λισσαβόνα, τελικά αποδείχθηκε πως ήταν μόνον το πρώτο βήμα, καθώς για να τελεσφορήσει όφειλε να πείσει και τη διεθνή κοινότητα για αυτές τις αλλαγές, μια διαδικασία καθόλου δεδομένη και ευθύγραμμη. Ακόμη, το ζήτημα της ενιαίας φωνής της ΕΕ, αποτελεί *σημείο αντιλεγόμενο* για τους ερευνητές αλλά και για τα κράτη μέλη τα οποία δεν μπορούν- ούτε θέλουν- να απεμπολήσουν τα παραδοσιακά δικαιώματά τους περί μονοπώλησης της ισχύος. Παρά τις συγκρούσεις και τις αναγκαίες υποχωρήσεις, η λύση προήλθε. Παρόλο που και αυτή όπως δείξαμε παραπάνω δεν αποτελεί το τέλος της Διεθνούς εκπροσώπησης της Ένωσης, το νέο καθεστώς του παρατηρητή με αυξημένες αρμοδιότητες αποτελεί θετικό σημείο στο οποίο φαίνεται πως σε γενικές γραμμές ακολουθούν τα κράτη μέλη (ό. π.).

Ακόμη και σήμερα «ηΕΕπρέπειακόμηναπαλέψειγιατηθέσητηςστοτραπέζι…» (Woutersetal. 2014: 11). Σίγουρα πάντως, η Συνθήκη της Λισσαβόνας έχει ενδυναμώσει την συνοχή της ΕΕ. Με ενδιαφέρον εξετάζουμε την απομάκρυνση του επίμονου αντιρρησία, του ΗΒ από την ΕΕ (;), και σε επόμενη έρευνά μας θα κληθούμε να μελετήσουμε τις επιπτώσεις της εξόδου, τόσο στην εκπροσώπηση της

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΕ στη ΓΣ όσο και (περισσότερο) στο ΣΑ του ΟΗΕ. Φαίνεται η παρούσα κατάσταση (του ενισχυμένου παρατηρητή· του ενιαίου δρώντα) να καθιερώνεται και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν. Άρα, οι συμφωνίες αυτές αποτελούν το εναρκτήριο λάκτισμα για την ενιαία εκπροσώπηση της ΕΕ, σε έναν πολυπολικό κόσμο, με έντονες συγκρούσεις και ανταγωνισμούς, έχοντας πάντα να αντιμετωπίσει το ιδιαίτερο πολιτικό της χαρακτήρα, την υβριδική της μορφή, που αποτελεί και το επίδικο.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Allen D., and Smith M. (1990) Western Europe Presence in the Contemporary International Arena. *Review of International Studies Studies* 16 (*1*): 19-37.

Blavoukos S., Bourantonis, D., Galariotis I., and Gianniou M. (2016) The European Union's visibility and coherence at the United Nations GeneralAssembly, *Global Affairs*, 2(1): 35-45.

Blavoukos S. (2015). Capturing the EU's International Performance: An Analytical Framework. In Blavouos S, Bourantonis D. and Portela C. (eds) *The EU and the Non Proliferation of the nuclear weapons.*UK: Macmillan.

Blavoukos, S. and Bourantonis, D. (2011). The EU's Performance in the United Nations Security Council. *Journal of European Integration*, 33(6): 731-742.

Blavoukos, S. and Bourantonis, D (2013) The UN Security Council reform Debates. In K. Jorgensen and K. Laatikainen (eds) *Routledge Handbook on the European Union and International Institutions. Performance, Policy, Power.* UK: Routledge.

Bouchard C. and Driekens E. (2013) The European Union in the UN Policies In K. Jorgensen and K. Laatikainen (eds) *Routledge Handbook on the European Union and International Institutions. Performance, Policy, Power.* UK: Routledge.

Conceição-Heldt E. And Meunier, S. (2014). Speaking with a single voice: internal cohesiveness and external effectiveness of the EU in global governance. *Journal of European Public Policy,* 21(*7*): 961-979.

Charter of the UN. Available at:

http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-ii/index.html

Emerson M. and Kaczynski M. (2010) *Looking afresh at the external representation of the EU in the international arena, post Lisbon*. Policy Brief No. 212 CEPS, Brussels.

European Union (2016). *European Commission*.Official Site [online] Available at:

https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_el

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Hill C. (1996) The Actors in Europe's Foreign Policy. London: Routledge.

Gjovalin Macaj & Kalypso Nicolaïdis (2014). Beyond 'one voice'? Global Europe's engagement with its own diversity, *Journal of European Public Policy*, 21(7): 1067-1083.

Grevi G. (2011).*From Lisbon to N York: The EU at the UN General Assembly.* Policy Brief No 81 FRIDE.

Panke D. (2014). The European Union in the United Nations: an effective external actor?*Journal of European Public Policy*, 21(7): 1050-1066.

General Assembly, (2011). *Participation of the European Union in the work of the United Nations.* United Nations

General Assembly of the United Nations. 122thplenary meeting, *Strengthening of the UN system(14/09/2010),* A/64/PV.122.

General Assembly of the United Nations. 88th plenary meeting, *Participation of the European Union in the work of the United Nations (3/5/2011)*, A/65/L.64/Rev.1

Orajen H. (2011) The EU as a security actor: in and with the UN and NATO. In Blavoukos S. and Bourantonis D. (eds) *The EU presence in International Organizations*. UK: Routledge.

Telo M. (2013). The EU: A Civilian Power's Diplomatic Action after the Lisbon Treaty. Bridging Internal Complexity and International Convergence. In Telo M. and Ponjaert F. (eds) *The EU's Foreign Policy. What kind of Power and Diplomatic Action?* Ashgate Publishing: UK

Gamble A. (2013) The EU and the Evolving Shift of Power in Global Governance. In Telo M. and Ponjaert F. (eds) *The EU's Foreign Policy. What kind of Power and Diplomatic Action?* Ashgate Publishing: UK.

Lequense C. (2013) The EEAS and EU Executive Actors within the Foreign Policy – Cycle. In Telo M. and Ponjaert F. (eds) *The EU's Foreign Policy. What kind of Power and Diplomatic Action?* Ashgate Publishing: UK.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Tsakaloyannis P. and Bourantonis D. (1997) The European Unionn's Common Foreign and Security Policy and the Reform of the Security Council. *European Foreign Affairs Review,* 2(*2*): 197-209.

Review of the Balance of Competences between the United Kingdom and the European Union. Foreign Policy. HM Government, 2013.

UNGA (1974) 29th session, *Status of the European Economic Community, (11/10/1974)* 320 (XXIX)2266 plenary meeting.

Available at: http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1974/6.pdf

Wouters J., Odermatt J., and Ramopoulos T. 2011 The Status of the European Union at the UN after the General Assembly resolution of the 3 May 2011. Leuven Centre for Global Governance Studies. Available at:

http://www.globalgovernancestudies.eu

Wouters J., Odermatt J., and Ramopoulos T. 2014 Improving the EU's status in the UN and the UN system: An objective without a strategy. Working paper No. 133. Global Governance Opinions No. 10 Leuven Centre for Global Governance Studies. Available at:

http://www.globalgovernancestudies.eu

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ